duiding

Termijnmarkten

duiding

Werking en impact van de wereldhandel in graan

31 DECEMBER 2008 – LAATST BIJGEWERKT OM 4 APRIL 2020 15:52

Lees meer over:
Dossier

De stijging van de graanprijs is al verschillende maanden belangrijk financieel nieuws. Maar hoe komt die stijging – op de fysieke en op de termijnmarkt – tot stand? Hoe slagen beleggers erin om mee te genieten van die prijsverhoging? En wat is de impact van die speculatie op de voeder- en voedselprijzen?
Na uitvoerig onderzoek zijn onze landbouweconomen het erover eens: we mogen ervan uitgaan dat de stijging van de graanprijs structureel is. Tegelijk verwacht men om verschillende redenen dat de prijs wel minder standvastig wordt. Ten eerste zijn de stockvoorraden afgebouwd (tot minder dan twee maanden gerekend aan de huidige wereldconsumptie). Ten tweede verdwijnt het flankerend landbouwbeleid zoals Europa dat in het verleden heeft gevoerd. Samen met andere factoren zoals de globalisering, zorgt dat ervoor dat de impact van internationale termijnmarkten – en alle schommelingen die dat voor het landbouwinkomen met zich meebrengt – verder zal toenemen.

Principe en grote spelers

Maar hoe werkt een termijnmarkt nu precies? Terwijl op de fysieke markt klassieke leveringscontracten worden afgesloten, zijn termijnmarkten plaatsen waar handelaars contracten afsluiten om een product op een vaste datum tegen een vooraf bepaalde prijs af te nemen. Is de dagprijs op de afrekendatum lager dan de eerder afgesproken aankoopprijs (bv. 180 euro voor een ton graan in plaats van de afgesproken 200 euro), dan boek je verlies en vice versa. Het voordeel van dit systeem is dat zowel afnemers als leveranciers zich op die manier kunnen indekken tegen al te grote prijsschommelingen.

Lees ook:

"Waarom je als boer niet indekken?"

Vandaag zijn de termijnmarkten – zowel voor landbouw als voor andere sectoren – echter bij uitstek het terrein van de grote marktspelers, die voornamelijk geïnteresseerd zijn in het uitbuiten van prijsverschillen. In de praktijk leiden de termijnafspraken dan ook maar uiterst zelden tot fysieke leveringen. Dat betekent overigens niet dat er loze beloften kunnen worden gemaakt. Wie een contract afsluit moet vooraf een aanzienlijke waarborg neerleggen, wat voor kleine spelers (land- en tuinbouwers, en nu zelfs in toenemende mate voor heel wat Belgische veevoederfirma's) niet evident is.

Van Chicago naar Vlaanderen

Vlaanderen heeft geen traditie op het vlak van agrarische termijnmarkten. Nederland heeft lang termijnmarkten voor slachtvarkens, mestbiggen en later aardappelen gehad, maar om meer marktdeelnemers te hebben, zijn die intussen gefusioneerd met de termijnmarkt van Hannover. Voor de evolutie van de graanprijs is de belangrijkste termijnmarkt echter de Chicago Board of Trade. Daar komt sinds jaar en dag vraag en aanbod van de wereldwijde grondstofstromen samen. Daar is het dat het afgelopen jaar de vraag naar tarwe zo groot werd dat de prijs uiteindelijk verdubbelde.

Lees ook:

De Vlaming en termijnmarkten

De evolutie van de graanprijs op de wereldmarkt heeft traditioneel een stevige impact op de verschillende subsectoren van de landbouw. Samen met de graanprijs gaat ook de waarde van andere gewassen in Vlaanderen en daarbuiten omhoog. Het is daarom geen toeval dat er dit seizoen ook voor groentecontracten hogere prijzen werden bedongen. Maar na de hoerastemming over de historische ommekeer en het herwonnen belang van landbouwproducten, doken zoals verwacht ook negatieve geluiden op. In de veehouderij lopen de voederkosten dramatisch op. En als alle marktpartijen zich aan de nieuwe situatie hebben aangepast, blijkt dat de hogere voedselprijzen niet automatisch grotere marges voor de boer opleveren.

Beleggers profiteren mee

De fors gestegen graanprijs is in de financiële wereld zeker niet onopgemerkt gebleven. Fondsbeheerders, verzekeraars en andere grote beleggers proberen gretig een graantje mee te pikken van de landbouwhausse. Speculatie op de termijnmarkt van landbouwproducten is een manier geworden om het rendement van beleggingsfondsen op te krikken. Zo is er vorig jaar op de Franse termijnmarkt voor

landbouwproducten vier keer de volledige Franse graanproductie verhandeld. En ook tijdens de internationale beurscrisis van eind januari bleek de impact van speculatie. Toen deelde de agrarische termijnmarkt mee in de klappen, omdat investeerders hun eerder behaalde winst terugtrokken uit de graanmarkt als compensatie voor hun verliezen in aandelen.

Lees ook:

Hoe duurzaam is speculeren op landbouwpr...

Een ander opmerkelijk fenomeen is dat de toegang tot die termijnmarkt via indexfondsen voor landbouwproducten ook voor particulieren is vrijgemaakt. Onder meer Euronext Amsterdam introduceerde een nieuw beleggingsproduct voor kleine beleggers die de landbouwstrategie van de grote beleggers willen kopiëren. Die zogenaamde Exchange Traded Commodities (ETC's) kunnen net als aandelen dagelijks gekocht en verkocht worden via een gewone beleggersrekening. De waarde van de ETC's volgt automatisch via een indexsysteem die van grondstoffen zoals maïs, soja, suiker of graan op de beurs van Chicago. Ook ING lanceerde begin dit jaar een dergelijk beleggingsproduct, waardoor dus geld van de particuliere belegger naar de agrarische termijnmarkt vloeit.

Ook voor Jan met de pet

Daarnaast blijken ook klassieke aandelen uit de agrovoedingssector erg populair. De bekende vermogensbeheerder Petercam bracht in januari een nieuw beleggingsfonds op de markt dat specifiek op de prijsstijgingen van de landbouwproducten is afgestemd. Het fonds speelt niet in op de termijnmarkt maar bundelt een 50-tal aandelen van landbouwgerelateerde bedrijven, zoals producenten van landbouwmachines en meststoffen. Volgens Petercam is de huidige situatie van de landbouw vergelijkbaar met die van de energiesector in 2004, wat meteen ook de reden is waarom het bedrijf wil inspelen op de langdurige groei die het voor de agrarische sector voorspelt.

Hoewel de meeste sectoren graag door beleggers worden ontdekt, leeft in landbouwmiddens de vrees dat de agrarische termijnmarkt door die speculatie kwetsbaar wordt. Dat als de speculanten een ander speeltje vinden, zij de graanprijs kunnen kelderen. Nu klopt het inderdaad dat fondsen alsmaar meer graanvolumes opkopen in de veronderstelling dat de prijs hoe dan ook zal stijgen. En hoe schaarser het aanbod, hoe sterker de positie van die fondsen. Maar anderzijds bepaalt het beurssysteem dat men altijd voldoende leveringspunten moet voorzien, zodat het te allen tijde mogelijk is om tarwe effectief te leveren tegen termijncontracten. Speculatie

kan dus wel mee de prijs opdrijven, maar kan nooit tot tekorten leiden. Bovendien zijn er nog veel andere factoren die waarschijnlijk een veel grotere impact op de evolutie van de voedselprijs uitoefenen.

Spannende thriller

Zo spreekt het vanzelf dat de groei van de wereldbevolking directe gevolgen heeft op de vraag naar landbouwproducten. De enorme verstedelijking in China en andere landen veroorzaakt een dubbel effect. Stadbewoners eten meer vlees en zuivel, en tegelijk slokt die verstedelijking landbouwgrond op en leidt ze tot verwoestijning. Verder is er natuurlijk ook de opkomst van biobrandstoffen. Maar er zijn evengoed factoren die het aanbod kunnen opdrijven. Hoeveel landbouwers zullen overschakelen op graan? Krijgen we een goede of een slechte graanoogst? En voor de Europese markt: hoelang kan de EU de invoer van genetisch gemodificeerde maïs blijven weigeren? Of kiest Europa voor een importverbod van vlees dat met ggo-graan geproduceerd is? Er lijken weinig zekerheden, behalve dat de evolutie van de graanprijs een spannende thriller belooft te blijven.

VILT vzw

Bd Simon Bolivar 17
1000 Bruxelles

Contact

M • info@vilt.be

Volg ons op:

screenreader.visit us on our facebook page: https://www.facebook.com/vilt.nieuws/
screenreader.visit us on our linkedin page: https://www.linkedin.com/company/vilt-vzw/
screenreader.visit us on our instagram page: https://www.instagram.com/vilt.nieuws
screenreader.visit us on our x page: https://x.com/vilt_nieuws
screenreader.visit us on our bluesky page: https://bsky.app/profile/viltnieuws.bsky.social

© 2026 VILT vzw, all rights reserved |